

**KRETINGOS RAJONO SAVIVALDYBĖS MOTIEJAUS VALANČIAUS
VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS LAUKŽEMĖS FILIALAS**

DARBŠČIŲ RANKŲ MEISTRAI

Parengė Kretingos rajono savivaldybės
M. Valančiaus viešosios bibliotekos
Laukžemės filialo vyr. bibliotekininkė
Birutė Jonušienė

LAUKŽEMĖ

2013

TURINYS

PRATARMĖ.....	3
DARBŠTUOLIAI	5
1. LARISA DANIELIENĖ	5
2. ŽIVILĖ ŠILGALIENĖ	17
3. IRENA ŠIDEIKIENĖ	20
4. JUOZAPAS EGLINAS.....	24
5. JURGITA RUPŠIENĖ	26
6. ZINAIDA GRICIENĖ	28
NAUDOTA LITERATŪRA	33

PRATARMĖ

Gebėjimas kurti – tai didžiausia dovana, kuria gamta apdovanojo žmogų be galo ilgoje evoliucijoje.

V. Engelgartas

Seniau žmonės kaimuose viską mokėjo pasigaminti patys. Labai mažai ką tekdavo įsigyti iš po kaimus važinėjančių prekyautojų. Pirkdavo druską, cukrų, žibalą, adatas.

Moterų didžiausias rūpestis ir užsiėmimas buvo aprengti šeimyną. Nebuvo tos trobos, kurioje nesisuktų verpimo ratelis ar nebildėtų staklės. Moterys ne tik audė, verpė ir mezgė šeimos nariams rūbus, bet nuotakos ruošdavo ir sau kraitį. Vietinių dailidžių padarytose kraitinėse skryniose buvo prikrauta baltų drobelių, lininių raštuotų rankšluosčių, užtiesalų, paklodžių, staltiesių. Kuo darbštesnė mergina, tuo jos kraitinė skrynja sunkesnė būdavo.

Dauguma mūsų aplinkoje esančių daiktų yra pagaminti kažkieno, kažkur. Taip, buvo laikai, kai žmonės iš tiesų žinojo ir matė, kaip gimsta daiktai, pavyzdžiui, rūbas: nuo linų pasėjimo iki drabužio pasiuvimo. Dabar esame tik nedidelės daiktų gaminimo proceso dalies arba jau paties rezultato liudininkai...

Gyvename tokiu laiku, kai padovanoti ypatingą dovaną dažnai yra problema. Gelbsti rankų darbas. Juk nėra mielesnės ir šiltesnės dovanos už padarytą savo rankomis.

Rankdarbio kūrimas – vienas būdų patirti džiaugsmo bei pasitenkinimo, net jei tai yra koks nors mažmožis. Esame pilnateisiai jo kūrėjai – nuo pradžios iki galo. Tokie potyriai, kuriuos išgyvename kasdienybėje (tegu ir kurdami rankdarbius), galbūt padeda sėkmingiau ir tikrai iki galo įgyvendinti savo idėjas darbe, paskatina visapusiškai pažinti artimą žmogų. Juk viskas mūsų gyvenime susiję...

Rankdarbis – dovana vaikui, mamai, draugui, visai šeimai ar sau pačiam. Jis suartina tėvus ir vaikus, kantrybę ir malonumą, idėją ir išsipildymą. Tėtis, mama, savo dukrą ar sūnų moko sukurti gražų ar tiesiog įdomų daiktą, iškepti skanėstą, o šie vėliau to moko savo vaikus. Taip iš kartos į kartą perduodamas šilto bendravimo malonumas, atradimo džiaugsmas ir, svarbiausia, žinojimas, kad aš tikrai galiu kurti.

Rankdarbiai moko žmogų kantrybės, kruopštumo, skatina mąstyti, plečia akiratį. Šiais, nuolatinio skubėjimo laikais, bet koks rankų darbas dovanoja mums prabangą pabūti su savimi. Ir tai ne tik grožio kūrimas, tai auklėjamoji priemonė, kuri moko tausoti, saugoti visa, ką gražaus, gero sukūrė kiti.

Laukžemėje taip pat yra nemažai žmonių, kurie kuria gražius, skanious ar tiesiog įdomius daiktus, domisi netradiciniu menu. Savo darbais jie kuria mūsų gyvenimo kasdienybę. Vieni visų šių dalykų išmoko iš savo tėvų, senelių, kiti iš interneto, knygų, žurnalų.

Kraštotyros darbe „Darbščių rankų meistrai“ aprašyti Laukžemės apylinkės žmonės, kurie kuria rankdarbius ir puoselėja kulinarinį paveldą. Pateiktos jų biografijos, jų darbus vaizdžiai iliustruoja nuotraukos.

Medžiaga surinkta apie šiuos žmones:

1. Larisą Danielienę;
2. Živilę Šilgalienę;
3. Ireną Šideikienę;
4. Juozapą Egliną;
5. Jurgitą Rupšienę;
6. Zinaidą Gricienę.

Medžiagą surinko ir kūrėjų darbus fotografavo B. Jonušienė 2013 m (jei nenurodyta kitaip).

DARBŠTUOLIAI

1. LARISA DANIELIENĖ

Larisa Danielienė. Nuotr. iš asmeninio albumo, 2011 m.

Biografija. Gimė 1970 m. liepos 24 d., Ninos ir Pranciškaus Valančių šeimoje, Rygoje. 1972–1977 m. lankė vaikų darželį Rygoje. 1977 m. pradėjo lankyti Rygos 54 mokyklą (dešimtmetę). 1987 m. ją baigė ir tais pačiais metais įstojo į pedagoginę mokyklą. Taip pat tuo pat metu pradėjo dirbti vaikų darželyje, kurį pati buvo lankiusi, auklėtoja. Po metų baigė pedagoginę mokyklą ir liko dirbti vaikų darželyje auklėtoja. Darželyje dirbo 6 metus.

1993 m. ištekėjo už Almanto Danieliaus ir išvažiavo gyventi į Laukžemę. 1994 m. gimė dukra Diana.

2005 m. baigė floristės kursus Klaipėdos siuvimo ir paslaugų verslo mokykloje. Įgijo floristo-gėlių pardavėjo kvalifikaciją. Tuo metu ir pradėjo domėtis rankdarbiais. Iš pradžių – puokščių darymu, o vėliau vilnos vėlimu, karoliukų vėrimu, dekupažu ir pan.

Larisos Danielienės darbai

Nuotr. iš Larisos Danielienės asmeninio albumo

2. ŽIVILĖ ŠILGALIENĖ

Živilė Šilgalienė. Nuotr. iš asmeninio albumo.

Biografija. Gimė 1979 m. sausio 11 d. Irenos ir Antano Šideikių šeimoje, Laukžemės kaime. Buvo jauniausias vaikas šeimoje. 1985 m. Laukžemės darželyje pradėjo lankyti pirmą klasę. 1986 m. antrą klasę pradėjo lankyti Laukžemės pagrindinėje mokykloje. Baigusi ją, 1994 m. įstojo į Klaipėdos turizmo mokyklą. 1997 m. ją baigė ir įgijo virėjo kategoriją.

1998 m. ištekėjo už ūkininko Roberto Šilgalio. 1998 m. pradėjo dirbti Laukžemės pagrindinėje mokykloje valytoja. Tada ir pradėjo domėtis mezgimu. Tik laiko turėjo nedaug, nes reikėjo padėti vyrui ūkyje.

1999 m. gimė pirmas vaikelis, sūnus Edgaras. 2001 m. gimė dukra Evelina. „Kadangi turėjom karvių, mokėjau daryti varškę, sūrius. Juos parduodavau – prasimanydavau papildomai pinigėlių. Gaminu įvairius sūrius: su razinomis, prieskoniais, žolelėmis, lydytus, rūkytus. Pirmiausia išbandau pati, o tik po to siūlau kitiems“.

2011 m. pradėjo dirbti Darbėnų gimnazijoje kiemsarge ir dirba iki šiol.

Živilės Šilgalienės darbai

Nuotr. B. Jonušienės, 2013 m.

3. IRENA ŠIDEIKIENĖ

Irena Šideikienė. Nuotr.B. Jonušienės, 2013 m.

Biografija. Gimė 1943 m. vasario 6 d. Albinos ir Vaclovo Šauklių šeimoje, Medamiškiuose. Septynerių metų pradėjo lankyti Darbėnų gimnaziją ir mokėsi keturis metus. Penktą klasę pradėjo lankyti tuometinėje Laukžemės septynmetėje mokykloje. Kai ją baigė, niekur nebesimokė. Kadangi šeimoje buvo jaunesnių vaikų, padėjo mamai juos prižiūrėti. Nuo 17 m. dirbo sezoninį darbą Kašučių durpyne, Klaipėdos plytinėje. 1963 m., eidama 21-uosius metus ištekėjo už Antano Šideikos. Gimė 6 vaikai.

1971 m. pradėjo dirbti Laukžemės pagrindinėje mokykloje valytoja. Dirbo iki pat pensijos.

„Visada mėgau megzti, siuvinėti, siūti. Megzti pradėjau nuo kokių 15 metų. Pirmas mezginys buvo megztinis. Mama nudažė geltonų siūlų (tais laikais nelabai buvo pirkti, o ir brangūs jie buvo) ir nusimezgiau.

Kadangi siuvimo mašinos neturėjom, tai susikirpdavau ir pas kaimynus susiūdavau. Geri buvo kaimynai, leisdavo. Elektros tais laikais nebuvo, tai megzdavau, siūdavau ir siuvinėdavau prie lango, kad geriau būtų matyti“.

Irenos Šideikienės darbai

Nuotr. B. Jonušienės, 2013 m.

4. JUOZAPAS EGLINAS

Juozapas Eglinas. Nuotr. B. Jomušienės, 2013 m.

Biografija. Gimė 1946 m. rugsėjo 3 d. Barboros ir Juozapo Eglinų šeimoje, Laukžemės kaime. 1954 m. pradėjo lankyti Laukžemės septynmetę mokyklą. 1963 m. ją baigė (tuo metu jau buvo aštuonmetė) ir įstojo į Klaipėdos 18-tąją profesinę mokyklą, statybininko specialybę. Po dviejų metų ją baigė, ir du metus dirbo Klaipėdos 27-toje statybos valdyboje, pamatų montuotoju. Vėliau dirbo Klaipėdos kelių valdyboje, asfalto dengėju. Apie 1967–1968 metus grįžo dirbti į Laukžemės kolūkį statybininku. 1969 m. vedė Salomėją Paulauskaitę iš Rūdaičių. Susilaukė dviejų vaikų. Nuo 1974 m., baigęs traktorininko kursus, pradėjo dirbti traktorininku ir dirbo iki kol gyvavo kolūkiai.

„Dar būdamas paauglys labai norėjau išmokti groti armonika. Visaip mėginau, stebėjau grojančius, ir išmokau. Jokioje muzikos mokykloje nesimokiau. Vėliau nusipirkau akordeoną. Su draugais grodavome šokiuose, vestuvėse, krikštynose. Krepšius pradėjau pinti jau vėliau. Juos parduodavau. Ir dabar juos tebepinu“.

Juozapo Eglino darbai

Nuotr.B. Jonušienės 2013 m.

5. JURGITA RUPŠIENĖ

Jurgita Rupšienė. Nuotr. B. Jonušienė 2013 m.

Biografija. Gimė 1979 m. rugpjūčio 22 d. Kumpikų kaime. 1985 m. pradėjo lankyti Kumpikų pradinę mokyklą. Penktą klasę pradėjo lankyti Darbėnų J. Šimkaus vidurinėje mokykloje. Baigė devynias klases. Vėliau Klaipėdoje baigė konditerės kursus. 1998 m. ištekėjo už ūkininko Rupšo. Pagimdė du sūnus.

„Nuo pat pirmų dienų su vyru Edmundu ūkininkaujame, todėl moku daryti varškę, sūrius, grietinę. Sūrius gaminu įvairių skonių: šviežio pieno, varškės, rūkytus, keptus, su razinomis...“.

Jurgitos Rupšienės gaminiai

Nuotr. B. Jonušienės, 2013 m.

6. ZINAIDA GRICIENĖ

Zinaida Gricienė. Nuotr. iš asmeninio albumo. 2010 m.

Biografija. Gimė 1958 m. gruodžio 26 d. Onos ir Kiprijono Savilovų šeimoje, Lendimų km., Kretingos raj. Dabar kaimas jau išnykęs. 1964 m. pradėjo lankyti Lendimų aštuonmetę mokyklą. Mama dirbo mokytoja mokykloje, todėl mama buvo Zinaidos mokytoja. Gyveno mokyklos pastate. 1972 m. ją baigė ir įstojo į Klaipėdos A. Venclovos pedagoginę mokyklą, ikimokyklinio auklėjimo skyrių. 1977 m. ją baigė ir įgijo darželio auklėtojos specialybę. Paskyrimą gavo į Plungės vaikų lopšelių-darželių „Liepaitė“. Dirbo 11 metų.

1982 m. ištekėjo už Jono Skaros. Tuo metu gyveno Plungėje. 1985 m. Šeima grįžo gyventi į Laukžemę. Pradėjo dirbti Laukžemės lopšelyje-darželyje vedėja. Vėliau – lopšelio grupėje auklėtoja. 1986 m. gimė pirmas sūnus Tomas.

1989 m. antrą kartą ištekėjo už Jono Griciaus. Pagimdė 3 sūnus. Iki šiol gyvena Laukžemėje.

„Rankdarbiais domiuosi nuo mažų dienų. Jau būdama ketvirtoje klasėje nusimezgiau pirmas kojines. Išmokino mama. Gyvendama Plungėje audžiau, siuvau, iš odos, linų, siūlų darydavau įvairius paveikslus. Reikėdavo papuošti darželį. Megzdavau sukneles. Dabar mezgu mažiau. Užsiimu ir kitokiais rankdarbiais. Vyrui mirus, viena auginau sūnus“.

Zinaidos Gricienės darbai

Nuotr. B. Jonušienės 2013 m.

Zinaida Gricienė su pačios megzta suknele. Nuotr. iš asmeninio albumo, 1982 m.

NAUDOTA LITERATŪRA

1. ČEPIENĖ, Irena. *Lietuvių etninė kultūra: raidos įžvalgos*. Vilnius: Alma litera, 2008, 404 [2] p. ISBN 978-9955-38-224-9.
2. LEONOVIEŅĖ, Eglė. Rankdarbis – geriausia dovana. *Šeimininkė*, 2012, spalio 12, p. 38.
3. ŽIVATKAUSKAITĖ–ŽALIAUSKIENĖ, Lina. Liaudiški raštai. *Šeimininkė*, 2013, sausio 4, p. 33.
4. LEONOVIEŅĖ, Eglė. Moterų verslui vietos yra! *Šeimininkė*, 2011, spalio 7, p. 10.